

HISTORISK TIDSKRIFT
(Sweden)

127:4• 2007

MEDDELANDEN

The 14th International Saga Conference, Uppsala 2009

Den största litterära produktionen på folkspråket under medeltiden i Norden ägde rum på Island. Denna litteratur går i dag under beteckningen "isländska sagor". Sagalitteraturen utgör ingen enhetlig korpus. Det finns släktsagor som utspelar sig på Island kring 930–1030, men som är nedskrivna över två hundra år senare. Det finns också samtidssagor, sagor som är nedskrivna relativt kort efter att de händelser (under 1100- och 1200-talen) de återberättar ägde rum. En annan genre är kungasagor, biografier över norska kungar och jarlar. Mer fiktiva produkter är forntids- och riddarsagor. De förra utspelar sig i Norden i mytisk forntid, medan de senare är romantiska berättelser av höviskt slag, som ofta utspelar sig i fjärran länder.

Under en stor del av 1900-talet utnyttjades de isländska sagorna knappt som historiska källor. Medan 1800-talets historiker generellt betraktade dem som trovärdiga källor till den äldre nordiska historien har 1900-talets källkritiskt skolade forskare ansett dem opålitliga. På senare år har de åter kommit till sin rätt inom forskningen genom ett förändrat intresse bland historikerna. I mentalitetshistoriska studier utgör de ett både unikt och ypperligt källmaterial. Till skillnad från andra medeltida källor handlar lejonparten av släktsagorna om konflikter mellan bönder. Det gör dem lika fulla av sociala värderingar som någon socialantropologs anteckningsböcker kan vara.

Sedan 1970-talet har det funnits ett nätverk av sagaforskare från hela världen som vart tredje år organiserar tvärdisciplinära sagakonferenser. De har blivit något av navet inom sagaforskningen. Nästa konferens – The 14th International Saga Conference – kommer att anordnas i Uppsala den 9–15 augusti 2009. Ämnet är "*Á austrvega: Saga and East Scandinavia*".

Inom ramen för temat "i österled" kommer konferensen ha ett antal underteman. Bland annat kommer historiografi och editioner av isländska sagor att behandlas, liksom den medeltida muntliga traditionen. Kopplingen mellan arkeologi och saga samt runstenar och saga kommer också att få egna sessioner, liksom de gotländska bildstenarna som återger fornnordiska myter. Det kommer också att arrangeras sessioner om skildringarna av Sverige i de isländska sagorna, Oden-kulten och det hedniska blotet, och om fornisländska

handskrifter i Sverige. Eftersom konferensen kan komma att locka uppemot 300 deltagare kommer det att hållas flera parallella sessioner.

Uppsala erbjuder en svåröverträffad miljö att hålla en sagakonferens i. Området har intressanta och givande utflyktsmål för den fornnordiskt intresserade. Under konferensen arrangeras ett antal olika kvällsaktiviteter såsom besök i Gamla Uppsala och Uppsala domkyrka, en exkursion till Valsgärde gravfält och båtturer på Mälaren. Konferensdeltagarna kommer också att kunna välja mellan fyra olika heldagsutflykter. Ett besök på Birka kommer att arrangeras, liksom ett besök i Sigtuna, där de första svenska mynten präglades cirka år 1000. En utflykt går till Ramsundsristningen, som skildrar legenden om Sigurðr Fáfnisbani. Den runologiskt intresserade kan också glädja sig åt en guidad tur till runstenarna kring Vallentuna och Täby.

Den allra första editionen av en isländsk saga trycktes faktiskt i Uppsala. Det var Jón Rúgman som tillsammans med Olof Verelius gav ut *Gautreks saga* 1664. Det äldsta manuskriptet av Snorri Sturlusons *Edda*, *Codex Upsaliensis*, förvaras på Uppsala universitetsbibliotek. Vid Uppsala universitet förbereds ett projekt om just *Codex Upsaliensis*. Projektet syftar i första hand till att analysera och förklara denna handskriftsversions särprägel i förhållande till de övriga handskrifterna.

Danmark, Norge och Island har under lång tid haft en livskraftig sagaforskning. I Sverige har det av tradition funnits en filologisk sagaforskning inom ämnet nordiska språk. Under de senaste decennierna har intresset ökat även inom andra ämnen. Numera finns en omfattande forskning också inom discipliner som historia, litteraturvetenskap, arkeologi och religionsvetenskap. Inte minst har många yngre forskare givit sig i kast med fornnordiska teman. Några exempel från skilda traditioner och lärosäten kan nämnas. I Göteborg arbetar historikern Henric Bagerius med avhandlingsprojektet "Den konfliktskapande intimiteten: om konstruktionen av sexualitet under senmedeltiden". Han undersöker synen på könsroller och sexualitet i bland annat de inhemska isländska riddarsagorna för att komma åt ideal kring manligt och kvinnligt och uppfattningar om sexualitet under 1300-talet. Nordisten Lasse Mårtensson disputerade våren 2007 i Uppsala på en filologisk avhandling, *AM 557 4to: studier i en isländsk samlingshandskrift från 1400-talet*. Religionshistorikern Andreas Nordberg, Stockholm, använde sagor och eddadikter som centralt källmaterial i sin avhandling *Krigarna i Odins sal* från 2003.

Vår förhoppning är att sagakonferensen 2009 ska bli en mötespunkt och nystart och även bidra till att uppmärksamma svensk sagaforskning i utlan-

det. Dessutom hoppas vi kunna locka många historiker och arkeologer som vanligtvis inte arbetar med isländska sagor. Vi hoppas på en korsbefruktnings mellan olika discipliner, traditioner och skolbildningar – något vi kan bygga vår framtida sagaforskning på. Slutligen vill vi hänvisa alla intresserade till konferensens hemsida <www.saga.nordiska.uu.se>.

Fredrik Charpentier Ljungqvist & Daniel Sävborg